

Medical Ethics and Law
Research Center

Faṣḥnāmah-i akhlāq-i pizishkī i.e., Quarterly Journal of Medical Ethics

2022; 16(47): e3

Shahid Beheshti
University of Medical Sciences

Knowledge and Practice of Nurses Regarding the Standards of Professional Nursing Ethics

Mostafa Roshanzadeh¹, Ehsan Kashani², Ali Tajabadi^{3*}

1. Department of Nursing, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran.
2. Department of Nursing, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran.
3. Department of Paramedicine, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: Observing the ethics of the nursing profession has an effective role in providing quality care. The present study was conducted to determine Knowledge and practice of nurses regarding the standards of professional nursing ethics.

Methods: This descriptive cross-sectional study was performed in 2020 by 392 nurses from teaching hospitals affiliated with the Sabzevar University of Medical Sciences in Iran. Nurses were selected by the simple random sampling method and to collect data, two questionnaires were used to assess the knowledge and practice of nurses to comply with nursing ethical standards. Data were analyzed by SPSS software 16 and descriptive statistics (mean and standard deviation, frequency) and inferential tests (correlation coefficient, regression). The Significance level was considered less than 0.05.

Ethical Considerations: To participate in the study, informed written consent was obtained from the participants. Necessary information was given about the nurses being free to participate and leave the study.

Results: The average knowledge of nurses about compliance with ethical standards (17.2 ± 4.81) and their average performance was by ethical standards (130.88 ± 9.11). Pearson correlation coefficient indicated a positive and significant relationship between nurses' knowledge and practice of adhering to ethical standards ($P < 0.05$, $r = 0.65$). The nurses' knowledge ($R^2 = 0.26$) significantly predicts their performance in terms of ethical standards. The non-standardized beta value showed that the share of knowledge in predicting nurses' performance is (2.54). There was no significant relationship between the average knowledge and practice of nurses and demographic characteristics ($P > 0.05$).

Conclusion: The efforts of systems to improve the awareness of their nurses can play an influential role in improving their performance in line with ethical standards in the clinical environment. Continuous training programs can play an important role in sensitizing nurses in the face of ethical issues and therefore improve their performance according to ethical standards.

Keywords: Knowledge; Practice; Professional Ethics; Nurses

Corresponding Author: Ali Tajabadi; **Email:** tajabadia@medsab.ac.ir

Received: May 08, 2022; **Accepted:** July 04, 2022; **Published Online:** July 17, 2022

Please cite this article as:

Roshanzadeh M, Kashani E, Tajabadi A. Knowledge and Practice of Nurses Regarding the Standards of Professional Nursing Ethics. *Faṣḥnāmah-i akhlāq-i pizishkī*, i.e., Quarterly Journal of Medical Ethics. 2022; 16(47): e3.

مجله اخلاق پزشکی

دوره شانزدهم، شماره چهل و هفتم، ۱۴۰۱

آگاهی و عملکرد پرستاران در خصوص استانداردهای اخلاق حرفه‌ای در پرستاری

مصطفی روشن‌زاده^۱، احسان کاشانی^۲، علی تاج‌آبادی^{۳*}

۱. گروه پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، شهرکرد، ایران.

۲. گروه پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.

۳. گروه فوریت پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: رعایت اخلاق حرفه‌ای پرستاری، نقش مؤثری در ارائه مراقبت با کیفیت دارد. با توجه به اهمیت این موضوع پژوهش حاضر با هدف تعیین آگاهی و عملکرد پرستاران در خصوص استانداردهای اخلاق حرفه‌ای در پرستاری انجام شد.

روش: مطالعه توصیفی - مقطعی حاضر در سال ۱۳۹۹ بر روی ۳۹۲ نفر از پرستاران بیمارستان‌های آموزشی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی سبزوار انجام شد. پرستاران به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و برای جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسشنامه بررسی آگاهی و عملکرد پرستاران نسبت به رعایت استانداردهای اخلاقی در محیط کار استفاده شد. داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS 16 و آزمون‌های آماری توصیفی (میانگین و انحراف معیار، فراوانی) و استنباطی (ضریب همبستگی، رگرسیون) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

ملاحظات اخلاقی: برای شرکت در مطالعه رضایت‌نامه کتبی آگاهانه از شرکت‌کنندگان کسب شد. در زمینه آزاد بودن پرستاران برای شرکت و خروج از مطالعه اطلاعات لازم داده شد.

یافته‌ها: میانگین آگاهی پرستاران نسبت به رعایت استانداردهای اخلاقی (۱۷/۴±۲/۸۱) و میانگین عملکرد آن‌ها مطابق استانداردهای اخلاقی (۱۳۰/۹±۸۸/۱۱) بود. ضریب همبستگی پیرسون حاکی از ارتباط مثبت و معنی‌داری بین آگاهی و عملکرد پرستاران نسبت به رعایت استانداردهای اخلاقی بود ($P < 0/05$). مقدار بتای رگرسیون نشان داد که آگاهی پرستاران ($R^2 = 0/26$) به طور معنی‌داری عملکرد آن‌ها نسبت به رعایت استانداردهای اخلاقی را پیش‌بینی می‌کند. مقدار بتای استاندارد نشده نشان داد که سهم آگاهی در پیش‌بینی عملکرد پرستاران (۲/۵۴) است. بین میانگین آگاهی و عملکرد پرستاران نسبت به رعایت اصول اخلاقی با ویژگی‌های دموگرافیک ارتباط معنی‌داری وجود نداشت ($P > 0/05$).

نتیجه‌گیری: تلاش سیستم‌ها برای بهبود آگاهی پرستاران می‌تواند نقش مؤثری در بهبود عملکرد آن‌ها در راستای استانداردهای اخلاقی در محیط بالینی داشته باشد. برگزاری مداوم برنامه‌های آموزشی می‌تواند نقش مهمی در حساس‌نمودن پرستاران در مواجهه با مسائل اخلاقی داشته، لذا باعث بهبود عملکرد آن‌ها مطابق استانداردهای اخلاقی شود.

واژگان کلیدی: آگاهی؛ عملکرد؛ اخلاق حرفه‌ای؛ پرستاران

نویسنده مسئول: علی تاج‌آبادی؛ پست الکترونیک: tajabadia@medsab.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۱۸؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۱۳؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۰۴/۲۶

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Roshanzadeh M, Kashani E, Tajabadi A. Knowledge and Practice of Nurses Regarding the Standards of Professional Nursing Ethics. *Faṣḥnāmah-i akhlāq-i pizishkī*, i.e., Quarterly Journal of Medical Ethics. 2022; 16(47): e3.

مقدمه

گسترش روز افزون پیشرفت‌های جهان معاصر نیاز به پایبندی به اصول و استانداردهای فردی و حرفه‌ای را بیش از پیش آشکار می‌کند. در این راستا وجود اصول و استانداردهایی که بتواند به عنوان یک راهنما عمل کرده و دیدگاه یکپارچه‌ای را در عملکرد افراد ایجاد کند، حائز اهمیت است (۱). در این میان اصول و استانداردهای اخلاقی که تحت عنوان اخلاق حرفه‌ای در حرفه‌های مختلف مطرح می‌شود، می‌کوشد به مسائل اخلاقی حرفه‌های گوناگون پاسخ داده و برای آن اصول خاصی متصور شود (۲). در این میان اخلاق پزشکی شاخه‌ای از اخلاق حرفه‌ای است که به شرح موازین اخلاقی و تخصصی توسط شاغلین حرفه پزشکی می‌پردازد. این علم در سال‌های اخیر توجه بسیار زیادی از صاحب‌نظران و اندیشمندان جهان را به خود معطوف داشته است (۳).

رعایت اخلاق حرفه‌ای در همه مشاغل بااهمیت است، اما در پرستاری این موضوع ضرورت بیشتری دارد. پرستاری رشته‌ای مستقل و شاخه‌ای از علوم پزشکی است که رسالت آن ارائه خدمات بهداشتی، مراقبتی، درمانی و توانبخشی در بالاترین سطح استاندارد به منظور تأمین، حفظ و ارتقای سلامت جامعه است. گام برداشتن در جهت دستیابی به این هدف است که از پرستار یک فرد حرفه‌ای در گروه سلامت می‌سازد (۴). رفتار معنوی و توأم با مسئولیت پرستاران نقش مؤثری در بهبود و بازگشت سلامتی بیماران دارد، بنابراین می‌توان ادعا کرد که حرفه پرستاری بر پایه اخلاق استوار است (۵)، هرچند قوانین و دستورالعمل‌های پرستاری در هر کشور، شهر یا نظام سلامت ممکن است اندکی متفاوت باشد، اما مسئولیت‌های حرفه‌ای پرستاری جهانی هستند و به عنوان راهنمای استانداردهای عملکرد پرستاری مطرح هستند. حرفه‌ای بودن پرستاری باعث می‌شود تا آن‌ها صرف نظر از زمان و مکان، خدمات خود را به نحو احسن انجام دهند (۶).

آنچه ضرورت بررسی این موضوع را در بین پرستاران ایجاد می‌کند پیامدهایی است که عملکرد اخلاقی می‌تواند بر روی سیستم‌های بهداشتی، پرستاران و بیماران به دنبال داشته

باشد. آنچه می‌تواند تضمین‌کننده امنیت و رفاه پرستاران در این شرایط باشد، پایبندی و عملکرد آن‌ها مطابق اصول و استانداردهای اخلاقی است. عملکرد اخلاقی تضمین‌کننده کیفیت مراقبت و رضایت بیماران است. در نهایت عملکرد کارکنان مطابق استانداردهای اخلاقی باعث ثبات سیستم و دستیابی آن به اهداف سلامتی است. در محیط‌های اخلاقی بسیاری از چالش‌های عملکردی و نارضایتی‌ها بروز نکرده و در نتیجه جو سازمانی بهبود خواهد یافت، لذا بایستی گفت داشتن عملکرد اخلاقی در سیستم‌های بهداشتی رو به رشد که در آن به طور مداوم پرستاران در معرض چالش‌های مختلف اخلاقی در حیطه تصمیم‌گیری و عملکردی هستند، ضروری است. آنچه در مطالعات مختلف به عنوان چالش در این زمینه مطرح است، این است که تمامی پرستاران در فعالیت‌های کاری خود با چالش‌های اخلاقی مواجه شده‌اند و همگان بر این توافق هستند که برخورداری از حساسیت‌های اخلاقی یکی از ملزومات عملکرد پرستاران است (۷)، ولی علیرغم داشتن آگاهی چه عاملی سبب می‌شود که پرستاران دانش اخلاقی خود را وارد فرایند عملکرد بالینی‌شان کنند؟ به عبارتی عوامل مختلفی بر عملکرد اخلاقی افراد مؤثر است. مشخص نیست که در مسیر تبدیل دانش اخلاقی به عملکرد اخلاقی چه عواملی باعث می‌شوند پرستارانی اخلاقی عمل کرده یا مرتکب خطاکاری شوند. در هر صورت مطالعات بیشتری بایستی جهت برطرف کردن چالش‌های موجود صورت بگیرد تا برخی از موارد مبهم این موضوع آشکار شود. مطالعات مختلفی در زمینه بررسی عملکرد اخلاقی پرستاران صورت گرفته است که هر کدام جنبه خاصی از این موضوع را مورد تمرکز قرار داده است. پورزنجانی و همکاران به بررسی رعایت استانداردهای اخلاق حرفه‌ای از دیدگاه پرستاران پرداخته است و بیان می‌کند که اکثر پرستاران میزان رعایت استانداردهای اخلاق حرفه‌ای را توسط خودشان خوب ارزیابی می‌کنند (۸). دهقانی و همکاران نیز مهم‌ترین موانع رعایت استانداردهای اخلاق حرفه‌ای را کمبود نیروی انسانی و عدم اقتناع نیازهای اساسی و فیزیولوژیک پرستاران ذکر می‌کند (۹). محجل اقدم و همکاران نیز در مطالعه‌شان بیان می‌کنند که

مطالعات رگرسیون تعداد ۴۱۰ نفر از آن‌ها به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و وارد مطالعه شدند و در نهایت ۳۹۲ نفر به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند.

$$n = \frac{(Z_{1-\frac{\alpha}{2}} + Z_{1-\beta})^2}{(\omega)^2} + 3$$

فرمول ۱

ابتدا بعد کسب مجوزهای لازم به دفتر پرستاری بیمارستان‌ها مراجعه شده و با دسترسی به آمار کل پرستاران نمونه‌گیری از بین پرستاران این بیمارستان مطابق معیارهای ورود صورت گرفت. جهت نمونه‌گیری از روش جدول اعداد تصادفی استفاده شد. معیار ورود افراد به پژوهش شامل اشتغال فعلی به کار درمانی، پرستاران وابسته به دانشگاه علوم پزشکی، داشتن حداقل مدرک کارشناسی پرستاری و عدم اشتغال به تحصیل بود. معیارهای خروج شامل عدم تمایل به ادامه همکاری و نیز تکمیل ناقص پرسشنامه در نظر گرفته شد، سپس با مراجعه به بخش‌های مختلف در صورت رضایت افراد برای شرکت در مطالعه پرسشنامه بررسی آگاهی و عملکرد پرستاران مطابق استانداردهای اخلاقی توزیع شد. توزیع و جمع‌آوری کلیه پرسشنامه‌ها توسط یکی از اعضای تیم تحقیقاتی صورت گرفت. به پرستاران فرصت کافی برای تکمیل پرسشنامه‌ها داده شده و به دنبال تکمیل پرسشنامه، توزیع کننده جهت جمع‌آوری پرسشنامه‌ها مراجعه کرد.

ابزار اندازه‌گیری، پرسشنامه سه قسمتی است که قسمت اول آن مربوط به اطلاعات دموگرافیک (سن، جنسیت، وضعیت تأهل، سابقه کار بالینی، تحصیلات، نوبت کاری، گذراندن دوره اخلاق حرفه‌ای)، قسمت دوم پرسشنامه بررسی آگاهی نسبت به رعایت استانداردهای اخلاق حرفه‌ای و قسمت سوم پرسشنامه بررسی عملکرد مطابق استانداردهای اخلاقی حرفه‌ای بود. برای سنجش آگاهی پرستاران نسبت به رعایت استانداردهای اخلاقی از پرسشنامه آگاهی از اخلاق حرفه‌ای در پرستاری استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۲۱ گویه دوگزینه‌ای بلی و خیر است که توسط جهان‌پور و همکاران

۵۱ درصد از پرستاران دارای عملکرد متوسطی در عمل به استانداردها و اصول اخلاقی دارند و این نشان‌دهنده اهمیت بررسی موانع موجود در این زمینه توسط مدیران است (۱۰). رفیعی و همکاران نیز در پژوهش خود دریافتند به طور کلی، آگاهی کارکنان اتاق عمل و دانشجویان در مورد استانداردهای اخلاق حرفه‌ای خوب بود، ولی در دانشجویان، کارکنان پرستاری و مامایی سطح آگاهی از اخلاق حرفه‌ای در حد متوسط بود، لذا برگزاری دوره‌های بازآموزی ضمن خدمت در مورد اخلاق حرفه‌ای را توصیه نمودند (۱۱).

بررسی نتایج این مطالعات حاکی از این موضوع است که در مطالعات مختلف طیف عملکرد و آگاهی پرستاران مطابق استانداردهای اخلاقی متفاوت ذکر شده است. این می‌تواند ناشی از تفاوت در دیدگاه پرستاران نسبت به اصول اخلاقی باشد. در برخی از مطالعات نیز سطح عملکرد اخلاقی پرستاران رضایت بخش بوده، ولی در برخی از مطالعات سطح عملکرد متوسط بیان شده است. در این راستا انجام این مطالعه نیز در کنار سایر مطالعات به تعیین سطح آگاهی و عملکرد اخلاقی پرستاران در دانشگاه‌های مختلف ایران کمک می‌کند. با توجه به اهمیت و نقش گسترده اخلاق در ارتقا و کیفیت مراقبت ارائه شده و همچنین نقشی که سطح آگاهی و دانش اخلاقی افراد نسبت به اصول اخلاقی، می‌تواند بر عملکرد آن‌ها داشته باشد، در مطالعه حاضر به تعیین آگاهی و عملکرد پرستاران در خصوص رعایت استانداردهای اخلاق حرفه‌ای پرستاری پرداخته شد.

روش

این پژوهش از نوع توصیفی - مقطعی است که در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار در سال ۱۳۹۹ انجام گرفت. جامعه آماری این پژوهش کلیه پرستاران بیمارستان‌های آموزشی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی سبزوار بودند که مطابق فرمول حجم نمونه (فرمول ۱)، با پارامترهای (۱/۹۶، $Z_{1-\beta}=0/84$ ، $Z_{1-\alpha/2}=1/96$ ، $\alpha=0/05$ ، $\omega=0/14$ ، $\beta=0/20$) و بر اساس مطالعه دهقانی و کرمانشاهی (۱۲) و با توجه به حداقل حجم نمونه برای

مطالعه و تأکید بر محرمانگی اطلاعات و آزادبودن آن‌ها برای ورود و خروج از مطالعه مد نظر قرار گرفت. ۴۱۰ پرسشنامه بین پرستاران توزیع شد. کل مدت زمان جمع‌آوری پرسشنامه سه هفته بود. از کل پرسشنامه‌های توزیع‌شده، ۴۰۱ پرسشنامه جمع‌آوری شد. از این میزان نیز ۹ پرسشنامه به دلیل نقص در پاسخگویی از روند مطالعه حذف و در نهایت ۳۹۲ پرسشنامه وارد روند تجزیه و تحلیل آماری شد. میزان ریزش نمونه در این مطالعه ۴/۳۹ درصد بوده است. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS 16 و با استفاده از روش‌های آماری توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و تحلیلی (تی‌تست، آنالیز واریانس یک‌طرفه، ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون خطی) در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ تجزیه و تحلیل شدند. جهت بررسی نرمال‌بودن توزیع داده‌ها از آزمون Kolmogorov-Smirnov استفاده شد. جهت بررسی تساوی واریانس‌ها از آزمون لوین که به صورت پیش‌فرض در آزمون‌های تی‌تست و آنالیز واریانس یک‌طرفه وجود دارد، استفاده شد.

یافته‌ها

ارزیابی توزیع فراوانی متغیرهای کمی با استفاده از آزمون Kolmogorov-Smirnov حاکی از توزیع نرمال داده‌ها بود ($P > 0/05$). دامنه سنی پرستاران شرکت‌کننده در این مطالعه ۲۵ تا ۵۶ سال بودند. بیشترین نسبت جنسیتی مربوط به زنان (۸۷/۵) بوده است. میانگین سابقه کاری پرستاران مورد مطالعه ۴±۱۲/۵ سال بود. ویژگی‌های دموگرافیک پرستاران مورد مطالعه در جدول ۱ گزارش شده است.

(۱۳) طراحی شده است و سطح آگاهی پرستاران را نسبت به رعایت اصول و استانداردهای اخلاقی در محیط کاری می‌سنجند. گزینه‌های این پرسشنامه به صورت بلی (۱) و خیر (۰) بود. طیف نمرات این پرسشنامه از ۰ تا ۲۱ بود. طیف نمرات ۰ تا ۷ آگاهی پایین، نمره ۸ تا ۱۵ آگاهی متوسط و ۱۶ تا ۲۱ حاکی از آگاهی بالای پرستاران نسبت به رعایت استانداردهای اخلاقی در نظر گرفته شد. شاخص روایی محتوایی پرسشنامه توسط جهان‌پور و همکاران ۰/۹۰ و ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۶۵ به دست آمده است. در این پژوهش پایایی ضریب آلفای کرونباخ ۷۱/۲ برآورد شد.

برای بررسی عملکرد پرستاران مطابق اصول اخلاقی از پرسشنامه ۳۴ سؤالی محجل اقدم و همکاران استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۵ حیطه پرستار و جامعه (۳ سؤال)، پرستار و تعهد حرفه‌ای (۱۳ سؤال)، پرستار و ارائه خدمات بالینی (۱۲ سؤال)، پرستار و همکاران (۲ سؤال) و پرستار و آموزش و پژوهش (۴ سؤال) بود. گزینه‌های این پرسشنامه نیز به صورت لیکرت ۵ تایی از هیچ وقت (۰)، به ندرت (۱)، گاهی اوقات (۲)، اغلب (۳) و همیشه (۴) بود. طیف نمرات آن نیز در دامنه ۳۴ تا ۱۷۰ بود که از ۳۴ تا ۷۹ (عملکرد ضعیف)، ۸۰ تا ۱۲۵ (عملکرد متوسط) و از ۱۲۶ تا ۱۷۰ (عملکرد مطلوب) بود. روایی صوری و محتوایی نیز توسط محجل اقدم و همکاران، احراز گردیده است. ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه توسط محجل اقدم ۰/۷۹ و در این مطالعه ۰/۹۳ به دست آمد (۱۰). در روند انجام مطالعه موارد اخلاقی مدنظر پژوهشگر قرار گرفت. پس از کسب مجوزهای لازم جهت انجام مطالعه، کسب رضایت آگاهانه کتبی از پرستاران جهت شرکت در

جدول ۱: مقایسه میانگین آگاهی و عملکرد پرستاران مطابق استانداردهای اخلاقی بر حسب ویژگی‌های دموگرافیک (n=۳۹۲)

متغیر	تعداد	درصد	آگاهی (انحراف معیار± میانگین)	عملکرد (انحراف معیار± میانگین)
مرد	۴۹	۱۲/۵	۱۸/۴±۸/۰۶	۱۵۷/۱۴±۴۴/۷۳
زن	۳۴۳	۸۷/۵	۱۵/۲±۴/۴۴	۱۵۹/۹±۳/۷۲
جنسیت	سطح معنی‌داری (آماره آزمون)		P=۰/۲۰۳ t=۰/۳۳	P=۰/۳۹۸ t=۰/۶۷
فاصله اطمینان			CI=۰/۰-۲/۴۶	CI=۰/۰-۰۳۵/۰۶

متغیر	تعداد	درصد	آگاهی (انحراف معیار \pm میانگین)	عملکرد (انحراف معیار \pm میانگین)	
سن	۲۵-۳۵	۳۳/۶۷	۱۳/۲ \pm ۲۳/۱۷	۱۳۷/۱۰ \pm ۹۴/۰۳	
	۳۶-۴۶	۳۱/۶۳	۱۸/۴ \pm ۳۴/۱۶	۱۲۸/۱۱ \pm ۸۴/۷۳	
	۵۷-۴۷	۳۴/۷۰	۱۳/۵ \pm ۸/۹۹	۱۵۵/۱۵ \pm ۷۶/۵۳	
	سطح معنی‌داری (آماره آزمون) فاصله اطمینان		P=۰/۷ F=۰/۶۳ CI=۰/۰-۶/۹	P=۱/۲۴۱ F=۲/۰۳ CI=۰/۱-۹۹/۴۶	
وضعیت تأهل	متأهل	۵۱/۷۹	۱۹/۳ \pm ۵۱/۱۶	۱۴۵/۶ \pm ۲۹/۰۶	
	مجرد	۴۸/۲۱	۱۴/۴ \pm ۰/۱۰۶	۱۳۶/۱۳ \pm ۷۸/۷۶	
	سطح معنی‌داری (آماره آزمون) فاصله اطمینان		P=۲/۶۸۲ t=۰/۵۱ CI=۱/۳-۲/۰۱	P=۰/۶۷۴ t=۰/۶۶ CI=۰/۰-۲/۸۹	
	لیسانس	۳۸۰	۹۶/۹۴	۱۶/۶ \pm ۴۲/۱۵	
تحصیلات	فوق لیسانس	۱۲	۱۸/۷ \pm ۰/۴۳۴	۱۵۹/۱۲ \pm ۹۷/۰۷	
	سطح معنی‌داری (آماره آزمون) فاصله اطمینان		P=۰/۵۹۳ t=۱/۷۸۱ CI=۰/۰-۲/۸۶	P=۰/۵۸۶ t=۰/۱۴۳ CI=۰/۰-۲/۷۸	
	سابقه کار بالینی	۱-۷	۲۷/۰۵	۱۲/۵ \pm ۷۶/۱۴	۱۲۹/۱۸ \pm ۹۹/۰۸
		۸-۱۴	۲۱/۸	۱۴/۳ \pm ۸۷/۱۹	۱۳۸/۲۰ \pm ۶۷/۳۸
۱۵-۲۱		۲۸/۶	۱۸/۷ \pm ۹۷/۸۹	۱۵۶/۱۳ \pm ۸۸/۱۴	
۲۱-۲۷		۲۲/۵۵	۱۷/۳ \pm ۸۷/۵۹	۱۳۸/۱۵ \pm ۱۴/۲۵	
سطح معنی‌داری (آماره آزمون) فاصله اطمینان		P=۱/۰۲۱ F=۱/۲۳ CI=۱/۱-۰۰۱/۴۶	P=۰/۳۰۱ F=۰/۲۱ CI=۰/۰-۲۶/۸۶		
نوبت کاری	صبح‌کار	۲۴/۷۴	۱۵/۶ \pm ۰/۷۸۶	۱۴۹/۱۲ \pm ۵۲/۱۸	
	عصرکار	۱۴/۸	۲۰/۳ \pm ۵۷/۵۵	۱۴۲/۱۵ \pm ۳۵/۲۸	
	شب‌کار	۱۵/۰۵	۱۵/۱ \pm ۵۶/۹۸	۱۲۰/۲۰ \pm ۰/۷۵۱	
	در گردش	۴۵/۴	۱۷/۳ \pm ۳۷/۵۹	۱۶۰/۱۸ \pm ۵۷/۹۵	
سطح معنی‌داری (آماره آزمون) فاصله اطمینان		P=۱/۰۲۷ F=۱/۰۹ CI=۰/۱-۷۳/۸۶	P=۱/۶۳۷ F=۰/۶۶۳ CI=۰/۱-۱۲/۹۹		
گذراندن دوره اخلاق حرفه‌ای	بلی	۱۴/۷۹	۱۹/۲ \pm ۳/۸۷	۱۲۲/۱۶ \pm ۵۱/۸۸	
	خیر	۸۵/۲	۱۷/۳ \pm ۱۷/۱۱	۱۶۲/۸ \pm ۱۲/۸۱	
	سطح معنی‌داری (آماره آزمون) فاصله اطمینان		P=۲/۲۱۷ t=۰/۰۹ CI=۱/۲-۰۹/۴۷	P=۰/۹۳۱ t=۱/۰۸۱ CI=۰/۱-۰۹/۴۶	

آزمون ضریب همبستگی پیرسون در زمینه ارتباط بین متغیرها حاکی از ارتباط مثبت و معنی‌داری بین آگاهی نسبت به استاندارد اخلاقی با عملکرد پرستاران مطابق استانداردهای اخلاقی ($r=0/65$, $P<0/05$) بود. ارتباط بین متغیرهای دموگرافیک با آگاهی نسبت به استاندارد اخلاقی و عملکرد پرستاران مطابق استانداردهای اخلاقی معنی‌دار نبود ($P>0/05$).

برای بررسی عملکرد پرستاران مطابق استانداردهای اخلاقی از طریق آگاهی نسبت به استاندارد اخلاقی از آزمون رگرسیون خطی استفاده شد. نتایج نشان داد که آگاهی نسبت به استاندارد اخلاقی می‌تواند ۲۷ درصد از تغییرات عملکرد اخلاقی را پیش‌بینی کند ($R^2=0/26$). مقدار بتای استاندارد نشده نیز نشان داد که سهم آگاهی نسبت به استانداردهای اخلاقی در پیش‌بینی عملکرد مطابق استانداردهای اخلاقی ۲/۵۴ بود. مقدار بتای استاندارد شده نشان داد که با افزایش یک واحد در انحراف استاندارد در آگاهی نسبت به رعایت استاندارد اخلاقی، ۰/۶۶ انحراف استاندارد به عملکرد مطابق استاندارد اخلاقی اضافه خواهد شد ($\beta=0/662$ استاندارد شده).

میانگین و انحراف معیار آگاهی پرستاران نسبت به استانداردهای اخلاقی در محیط بالینی بالا ($17/2 \pm 4/81$) و میانگین و انحراف معیار عملکرد پرستاران مطابق استانداردهای اخلاقی نیز در این مطالعه در حد مطلوب ($130/88 \pm 9/11$) گزارش شد. میانگین و انحراف معیار ابعاد مختلف عملکرد پرستاران مطابق استانداردهای اخلاقی در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: میانگین و انحراف ابعاد مختلف عملکرد پرستاران مطابق استانداردهای اخلاقی ($n=392$)

متغیر	انحراف معیار ± میانگین
پرستار و جامعه	۱۱۲/۱۸ ± ۱۵/۹۸
پرستار و تعهد حرفه‌ای	۱۴۵/۱۳ ± ۶۴/۰۸
پرستار و ارائه خدمات بالینی	۱۵۶/۱۶ ± ۷/۱۵
پرستار و همکاران	۱۳۸/۱۵ ± ۵۷/۷۶
پرستار و آموزش و پژوهش	۱۰۱/۱۴ ± ۳۸/۴۸
کل	۱۳۰/۹ ± ۸۸/۱۱

جدول ۳: پیش‌بینی عملکرد مطابق استانداردهای اخلاقی از طریق آگاهی نسبت به استانداردهای اخلاقی ($n=392$)

متغیرهای پیش‌بین	β استاندارد نشده	خطای معیار	β استاندارد شده	مقدار t	p-value	مقدار R	مقدار R^2 تعدیل شده
مقدار ثابت	۷۹/۱۷	۶/۰۷	-	۱۶/۴۹	< ۰/۰۰۱		
آگاهی نسبت به استانداردهای اخلاقی	۲/۵۴	۲/۰۱۱	۰/۶۶۲	۵/۲۱	۰/۰۳	۰/۵۱	۰/۲۷۶

بحث

مطالعه حاضر با هدف تعیین آگاهی و عملکرد پرستاران در خصوص استانداردهای اخلاق حرفه‌ای پرستاری انجام شد. نتایج نشان داد آگاهی و عملکرد پرستاران نسبت به استانداردهای اخلاقی مطلوب بوده است. همچنین آزمون رگرسیون نشان داد که آگاهی می‌تواند به طور معنی‌داری عملکرد پرستاران نسبت به استانداردهای اخلاقی را پیش‌بینی کند. در خصوص میزان آگاهی پرستاران از استانداردهای اخلاق حرفه‌ای، پرسشنامه ۲۱ سؤالی با پاسخ‌های بلی و خیر در زمینه‌های مختلف، در اختیار واحدهای پژوهش قرار گرفت و نمره کلی در سه حیطه پایین، متوسط و بالا مد نظر قرار گرفت. گزینه مداخله پرستاری در چارچوب استانداردها در مواقع اورژانسی به طور صددرصد توسط پرستاران، بلی پاسخ داده شد که این یافته نشان‌دهنده آگاهی بالای پرستاران مطالعه حاضر از اصول اخلاق حرفه‌ای است که از تمام دانش و توانمندی خودشان برای کمک به هم‌نوعان در مواقع ضرورت استفاده می‌کنند. این نتیجه با مطالعه یوسف‌زاده و همکارانش مطابقت دارد (۱۴)، اما با مطالعه Tiruneh و همکارانش که در اتیوپی انجام دادند، متناقض است که شاید به علت محدودیت‌های قانونی و عدم دفاع مناسب در دادگاه در صورت ایجاد مشکلاتی برای بیماران و مصدومان مورد نظر باشد (۱۵). گزینه‌های برآورده‌کردن برخی نیازهای روحی روانی (طبق موازین شرعی) جنس مخالف و نیز نادیده‌گرفتن اصول اخلاقی در برخی اقدامات پرستاری کمترین امتیاز را در بین پاسخ‌ها گرفتند که البته در این خصوص بایستی گفت مسائل مذهبی - اعتقادی و نیز محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی می‌تواند دلیل قانع‌کننده‌ای برای این موضوع باشد. در این خصوص مطالعه‌ای برای مقایسه یافت نشد.

در خصوص عملکرد پرستاران نسبت به استانداردهای اخلاق حرفه‌ای نتایج مطالعه بیگ‌مرادی و همکاران که از دیدگاه پرستاران انجام شد، مشابه پژوهش حاضر بیانگر آن بود که اکثر پرستاران استانداردهای اخلاقی را در محیط بالینی به میزان زیادی رعایت می‌کنند (۱۶). در مطالعه قبادی‌فر و

مصلی‌نژاد، میزان رعایت کلی استانداردهای اخلاقی در حد متوسطی گزارش شد (۱۷) که یکی از دلایل آن ابعاد کمتر پرسشنامه آن‌ها بود و نتوانسته جنبه‌های مختلف عملکردی پرستاران را بسنجد، لذا در نتیجه نهایی تأثیر منفی داشت. در مطالعه Poredi و همکاران در مورد میزان رعایت آیین اخلاق حرفه‌ای از دیدگاه پرستاران در مجموع ۷۲/۵ درصد از پرستاران در سطح اول (خوب) ارزیابی نمودند (۱۸). عیسی‌زاده و همکاران نیز در مطالعه‌شان میزان آگاهی پرستاران از اصول اخلاق پرستاری و به کارگیری آن در تصمیم‌گیری‌های بالینی را ضعیف گزارش کرد (۱۹). علت این نتایج متناقض با مطالعه ما می‌تواند مربوط به ارزیابی آگاهی بهیاران و همچنین درصد بالای کارکنان قراردادی و طرحی باشد که به اندازه کافی تجربه لازم در محیط حرفه‌ای را کسب ننموده‌اند. تفاق و همکاریان میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای در اجرای دستورات دارویی توسط پرستاران را که یکی از ابعاد اخلاق حرفه‌ای است، مورد بررسی قرار دادند و بیشتر پرستاران در دارودادن عملکرد نامطلوبی داشتند و اصول اخلاق حرفه‌ای را رعایت نمی‌کردند (۲۰). در بررسی دلیل تناقض با نتایج مطالعه حاضر مشخص شد تعداد زیادی از افراد شرکت‌کننده در پژوهش، دوره‌های ضمن خدمت اخلاق حرفه‌ای را نگذرانده‌اند و با مفاهیم آن آشنا نیستند، لذا عملکرد نامطلوب داشتند.

پورزنجانی میانگین رعایت آیین اخلاق حرفه‌ای پرستاری از دیدگاه بیماران را کمتر نسبت به پرستاران گزارش کرد به طوری که ۹۱/۷ درصد از پرستاران عملکرد خود را در رعایت آیین اخلاق حرفه‌ای در سطح اول (خوب) ارزیابی نمودند، در حالی که فقط ۴۸/۳ درصد از بیماران عملکرد پرستاران در رعایت آیین اخلاق حرفه‌ای موقع انجام مراقبت‌های پرستاری را خوب ارزیابی نمودند (۸). محجل اقدم و همکاران در مطالعه‌شان عملکرد پرستاران نسبت به رعایت استانداردهای اخلاقی را از دیدگاه بیماران متوسط بیان کرد (۱۰).

در تحلیل نتایج فوق بایستی گفت در مطالعات مختلف رعایت استانداردهای اخلاقی از دیدگاه پرستاران و همچنین از دیدگاه بیماران مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج مطالعات مختلف حاکی از طیف مختلف ضعیف تا مطلوب رعایت استانداردهای

در زمینه پیش‌بینی عملکرد اخلاقی پرستاران بر اساس آگاهی آن‌ها مطالعه‌ای که به طور مستقیم به این موضوع بپردازد، یافت نشد، اما در مطالعات مختلف عوامل متفاوتی بر عملکرد اخلاقی پرستاران مؤثر دانسته شده بود. مطالعه AbuAbah و همکاران، در حیطه اخلاق پزشکی نشان داد که وجود کدهای اخلاقی و آگاهی پرستاران از این کدها می‌تواند به عنوان منبع اولیه‌ای برای ارزیابی وضعیت موجود عملکرد اخلاقی محسوب شود (۲۴). دهقانی و همکاران نیز در مطالعه‌شان عواملی مانند نوبت‌های کاری و کیفیت عملکرد اخلاق حرفه‌ای پرستاران را در ارتقای رعایت اخلاق حرفه‌ای مؤثر دانسته‌اند (۱۲).

نتیجه‌گیری

هدف مطالعه حاضر تعیین آگاهی و عملکرد پرستاران در خصوص استانداردهای اخلاق حرفه‌ای بود. آگاهی و عملکرد پرستاران نسبت به استاندارد اخلاقی مطلوب بود. آگاهی می‌تواند به طور معنی‌داری عملکرد پرستاران نسبت به استانداردهای اخلاقی را پیش‌بینی کند. در راستای نتایج به دست‌آمده بایستی گفت تلاش سیستم‌ها در جهت بهبود آگاهی پرستارانشان می‌تواند نقش مؤثری در بهبود عملکرد آن‌ها در راستای استانداردهای اخلاقی در محیط بالینی داشته باشد. نکته مورد توجه آن است که برگزاری مداوم برنامه‌های آموزشی می‌تواند نقش مهمی در حساس‌نمودن پرستاران در مواجهه با مسائل اخلاقی داشته، لذا باعث بهبود عملکرد آن‌ها مطابق استانداردهای اخلاقی شود، هرچند سطح آگاهی و عملکرد پرستاران در این مطالعه مطلوب گزارش شد، اما نبایستی این نکته مورد غفلت قرار گیرد که در محیط‌های بالینی چالش‌های اخلاقی در حال گسترش بوده، لذا به فراخور آن نیز بایستی به طور مداوم سطح آگاهی و عملکرد پرستاران مورد ارزیابی قرار گرفته و در جهت بهبود آن تلاش شود. با توجه به اهمیت موارد اخلاقی می‌توان پیشنهاد نمود که از طریق سایر مطالعات در سایر نقاط کشور نیز به بررسی این متغیرها پرداخته شود. همچنین انجام مطالعات ساختاری جهت طراحی و ارزیابی عوامل مختلف مؤثر بر آگاهی و عملکرد

اخلاقی توسط پرستاران هم از دیدگاه پرستاران و هم بیماران بود. در مطالعه حاضر نیز آگاهی و عملکرد پرستاران در زمینه رعایت استانداردهای اخلاقی مطلوب گزارش شد.

در مطالعه حاضر بیشترین میانگین رعایت استانداردهای اخلاقی مربوط به بعد خدمات بالینی و تعهد حرفه‌ای بوده است. محمدی و همکاران آگاهی کارکنان را نسبت به رعایت اخلاق حرفه‌ای بررسی و میزان آن را در حیطه‌های ارتباطی، قانونی و حرفه‌ای در دامنه متوسط تا خوب بیان کرده است (۲۱). از دیدگاه پورزنجانی نیز موارد آیین اخلاق حرفه‌ای که بر اساس دیدگاه بیماران کمتر از سایر موارد آیین اخلاق حرفه‌ای توسط پرستاران رعایت می‌گردید، به ترتیب شامل توضیح صادقانه برای بیمار در وقوع اشتباه در اقدامات پرستاری، گزارش اعتراض یا مشکل بیمار به مسؤول بخش و ارائه آموزش‌های لازم به خانواده بیمار در مراقبت از بیماری بود (۸). در مطالعه دهقانی و همکاران نیز بازگوکردن اشتباهات صورت‌گرفته در مراقبت پرستاری از بیمار از موارد آیین اخلاق حرفه‌ای بود که کمتر از جانب پرستاران رعایت می‌گردید (۱۲). همچنین یافته‌های مطالعه جولایی و همکاران نشان داد که کمترین میزان رضایتمندی بیماران از عملکرد کارکنان پرستاری دریافت اطلاعات ضروری از پرستار بوده است (۲۲). در مطالعه معارفی و همکاران نیز بیشترین میانگین رعایت آیین اخلاق حرفه‌ای مربوط به حیطه احترام به حریم خصوصی بیمار و کمترین میانگین مربوط به حیطه گزارش اعتراض بیمار به مسؤول بخش بود (۲۳).

در تحلیل موارد فوق بایستی گفت در مطالعات مختلف با توجه به هدف و نوع پرسشنامه مورد استفاده، حیطه‌های مختلفی در بررسی رعایت استاندارد اخلاقی در عملکرد پرستاران گزارش شده است. در مطالعه حاضر نیز حیطه‌ای که مربوط به ارائه خدمات بالینی پرستاران است و همچنین تعهد آن‌ها نسبت به ارائه خدمات، جزء حیطه‌های بالاتر از نظر میانگین بیان شده است. در اینجا می‌توان گفت که تعهد و تجلی آن در مراقبت ارائه‌شده توسط پرستاران می‌تواند حاکی از پایبندی آن‌ها به استانداردهای اخلاقی است.

پرستاران نسبت به استانداردهای اخلاقی صورت بگیرد. همچنین برای تبیین تجارب پرستاران در زمینه عملکردشان مطابق استاندارد اخلاقی بایستی مطالعات کیفی انجام گردد تا عوامل مختلف با توجه به زمینه‌های مختلف کاری مورد بررسی قرار گرفته و زوایای بیشتری از اخلاق حرفه‌ای آشکار گردد.

مشارکت نویسندگان

مصطفی روشن‌زاده: تجزیه و تحلیل داده‌ها و تدوین مقاله.
احسان کاشانی: نمونه‌گیری و جمع‌آوری داده‌ها.
علی تاج‌آبادی: تدوین پروپوزال، ویرایش و ارسال مقاله.
نویسندگان نسخه نهایی را مطالعه و تأیید نموده و مسئولیت پاسخگویی در قبال پژوهش را پذیرفته‌اند.

تشکر و قدردانی

ابراز نشده است.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تأمین مالی

این تحقیق توسط دانشگاه علوم پزشکی سبزوار تأمین مالی شده است (شماره اعتبار: ۹۴۲۱۳).

ملاحظات اخلاقی

تحقیق حاضر از سوی کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی سبزوار به تأیید رسیده است (کد کمیته اخلاق: IR.MEDSAB.REC.1397.005).
اطلاعات جامع در رابطه با دلایل تحقیق، نتایج، حفظ محرمانگی و نحوه انجام تحقیق به افراد داده شد و رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان اخذ گردید.

References

- Yeom HA, Ahn SH, Kim SJ. Effects of ethics education on moral sensitivity of nursing students. *Nurs Ethics*. 2017; 24(6): 644-652.
- Stolt M, Leino-Kilpi H, Ruokonen M, Repo H, Suhonen R. Ethics interventions for healthcare professionals and students: A systematic review. *Nurs Ethics*. 2018; 25(2): 133-152.
- Milliken A, Grace P. Nurse ethical awareness: Understanding the nature of everyday practice. *Nurs Ethics*. 2017; 24(5): 517-524.
- McCarthy J, Gastmans C. Moral distress: A review of the argument-based nursing ethics literature. *Nurs Ethics*. 2015; 22(1): 131-152.
- Khaki S, Esmailpourzanjani S, Mashoof S. The relationship of ethical observance of nurses with quality of care from patient's point of view. *Journal of Clinical Nursing and Midwifery*. 2016; 4(3): 1-11. [Persian]
- Foroughi S, Alhani F, Kazemnejad A, Zareiyan A. The ethical values in professional nursing ethics: A thematic analysis. *Yafte*. 2016; 18(1): 56-64. [Persian]
- Omidi N, Asgari H, Omidi MR. The relationship between professional ethics and the efficiency of the nurses employed in Imam Hospital and Mostafa Khomeini Hospital in Ilam. *IJME*. 2016; 9(3): 65-73. [Persian]
- Esmailpourzanjani S, Mashoof S, Khaki S. Evaluation of Professional Ethics Observance in Nursing Practice from Nurses and Patients' Point of View in Shahid Beheshti University of Medical Sciences' Teaching Hospitals. *Iranian Journal of Medical Education*. 2015; 15: 447-459. [Persian]
- Dehghani A, Dastpak M, Gharib AR. Barriers to Respect Professional Ethics Standards in Clinical Care; Viewpoints of Nurses. *Iranian Journal of Medical Education*. 2013; 13(5): 421-430. [Persian]
- Mohajjel Aghdam A, Hassankhani H, Zamanzadeh H, Khameneh S, Moghaddam S. Nurses' Performance on Iranian Nursing Code of Ethics from Patients' Perspective. *Iran Journal of Nursing (IJN)*. 2013; 26(84): 1-11. [Persian]
- Rafiee Z, Bibak AR, Hosseini S, Azodi F, Jahanpour F. Professional ethics in nursing practice from the perspective of the patients hospitalized in teaching hospitals of Bushehr during 2015. *Medical Ethics and History of Medicine*. 2016; 9(2): 80-89. [Persian]
- Dehghani A, Mohammad-KhanKermanshahi S, Gholami M. The barriers of failure to meet the codes of professional ethics from viewpoints of nursing staff in Tehran University of Medical Sciences, Iran in 2011. *Chron Dis J*. 2013; 1(2): 83-87. [Persian]
- Jahanpour F, Khalili A, Pouladi S, Zoladl M, Dehghanian H. Construction and evaluation of Nursing Ethics Questionnaire. *Armaghane Danesh*. 2014; 19(9): 788-796. [Persian]
- Yousefzadeh S, Kordi M, Mazloun SR, Tara F. The survey of midwives' knowledge, attitude and practice about professional ethics codes in the maternity of Mashhad Educational Hospitals in 2014. *IJOGI*. 2015; 18(173): 22-30. [Persian]
- Tiruneh MA, Ayele BT, Michael Beyene KG. Knowledge of and attitudes toward, codes of ethics and associated factors among medical doctors in Addis Ababa, Ethiopia. *Medicol and Bioethics*. 2019; 9: 1-10.
- Beikmoradi A, Rabiee S, Khatiban M, Cheraghi, MA. Nurse's distress in intensive care unit: a survey in teaching hospitals. *IJME*. 2012; 5(2): 58-69. [Persian]
- Ghobadifar MA, Mosalanejad L. Evaluation of staff adherence to professionalism in Jahrom University of Medical Sciences. *J Educ Ethics Nurs*. 2013; 2(2): 1-10. [Persian]
- Poreddi V, Narayanan A, Thankachan A, Joy B, Awungshi C, Reddy SS. Professional and ethical values in nursing practice: An Indian Perspective. *Invest Educ Enferm*. 2021; 39(2): e12.
- Eisazadeh N, Vaskoei Eshkevari KH, Zebardast J, Malek Mohamadi M, Shasty S. The assessment of nurses' knowledge and attitude towards islamic commandments in Tehran University of medical sciences (TUMS) hospitals in 2014. *Payavard*. 2015; 9(3): 266-275. [Persian]
- Tefag MR, Nikbakht Nasrabadi AR, Mehran A, Din Mohammadi N. Investigation of the ethical practice in medication process among nurses. *Journal of Hayat*. 2005; 10(4): 77-85. [Persian]
- Mohammadi N, Gholami N, Rezaei S, Zangeneh M, Shahnavazi M, Roshanaei GH, Shayan A. Evaluating Staff and Students' Knowledge about Professional Ethics in the Field of Communication, Law and Ethics. *Research in Medical Education*. 2018; 9(4): 1-9. [Persian]
- Joolae S, Givari A, Taavoni S, Bahrani N, Rezapour R. Patients' satisfaction with provided Nursing care. *Iranian Journal of Nursing Research*. 2008; 2(7): 37-44. [Persian]

23. Maarefi F, Ashktorab T, Abbaszade A, Alavimajd M, Eslami Akbar R. Compliance of nursing codes of professional ethics in domain of clinical services in Patients Perspective. *J Educ Ethics Nurs.* 2014; 3(1): 27-33. [Persian]

24. AbuAbah F, Alwan A, Al-Jahdali Y, Al Shaikh A, Alharbi A, Al-Jahdali H. Common medical ethical issues faced by healthcare professionals in KSA. *J Taibah Univ Med Sci.* 2019; 14(5): 412-417.